

Xemeneia de l'antiga bòvila de la Borda

Caldes de Montbui

Ubicació

Comarca: Vallès Oriental
Lloc/Adreça: Cruïlla C-1415 de Caldes a Granollers amb C-59
Alçada: 230

Coordenades:

Latitud: 41.63347
Longitud: 2.17436
UTM Est (X): 431231
UTM Nord (Y): 4609411

Classificació

Número de fitxa 08033-114
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Element arquitectònic
Estil / època: Contemporani
Segle XIX
Estat de conservació Regular

Notes de conservació: pel que fa a la part superior de la xemeneia, presenta perill d'enderroc degut a la seva inclinació; s'hauria de procedir a la seva restauració, desmuntant el tros afectat, intentant alhora reciclar les peces de ceràmica per construir de nou, amb el màxim de peces originals, la part més superior de la xemeneia i restaurar el coronament. Es podrien posar uns cercols d'acer inoxidable amb la finalitat d'abraçar la fumera i que no es torni a obrir. Es podria afegir un parallamps.

Protecció Legal
Observacions protecció: Pla d'Ordenació Urbanística Municipal
Número inventari Sí (IPA 34697)
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil

Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Pública
Autoria de la fitxa	Laura Bosch Martínez
Data de registre de la fitxa:	dv., 07/11/2008 - 01:00

Descripció

Xemeneia construïda en totxo vist aplantillat, actualment dividida en tres cossos degut als reforços de ferro col·locats segurament ja fa anys. Consta d'una base de planta circular de 2 metres d'alçada, i d'un fust en forma troncocònica d'uns 30 metres; el coronament és amb doble collarí. Actualment només en queda la xemeneia. La part alta d'aquesta xemeneia presenta esquerdes importants degut a la seva inclinació.

Història

Les xemeneies són un tret característic d'una zona industrial, dels establiments humans que tenen o han tingut un passat industrial.

La industrialització a Catalunya es va iniciar, com en altres països del nostre entorn, a finals del segle XIX i a principis del segle XX, emprant com a font d'energia l'aigua dels rius i el carbó. L'ús de l'energia tèrmica del carbó primer, i del fuel posteriorment, allà on no es disposava de recursos hidràulics suficients, va donar lloc als vapors, naus industrials on es feia servir la màquina de vapor de Watt com a motor per posar en marxa la maquinària de la fàbrica. La necessitat d'evacuar els fums generats va donar lloc a l'arquitectura de les xemeneies, les quals tenien la funció d'emetre el més amunt possible grans volums de gasos generats en la combustió del carbó o del fuel. Mentre les cendres s'extreien periòdicament per la zona inferior de la caldera els fums sortien per la xemeneia. Com més alta era la xemeneia tenia millor tiratge i, per tant, es facilitava l'extracció dels fums. El fum calent pujava de manera que creava un corrent d'aire natural i arrossegava al seu pas els fums de l'interior del forn. Les xemeneies que es construïen podien tenir diferents acabats però la majoria tenien forma cilíndrica perquè aquesta forma resistia millor el vent i era de molta eficàcia. Així és com aquests elements arquitectònics van passar a formar part del paisatge urbà, juntament amb el de les bòviles. Caldes de Montbui s'inclou dins de moltes de les viles de Catalunya en què és possible trobar encara naus i xemeneies d'aquesta època en bon estat de conservació.

La persona responsable de construir-la era el que s'anomenava el mestre d'obres. Es feia un gran fonament a base de morter, calculant en cada cas l'amplada i l'alçada de la xemeneia que depenia al mateix temps de la potència de les màquines. El tiratge i bon funcionament d'aquestes es basa en la llei física segons la qual l'aire calent pesa menys que l'aire fred i, per tant, el vapor calent (el fum) sempre puja. Per aquesta raó les xemeneies tenen la base més ampla que la sortida; com més altura, més s'estreny el seu diàmetre interior per evitar que el fum que hi circula es refredi i resti entretingut dins la xemeneia frenant el seu tiratge. Al construir una xemeneia aquesta es dividia en diferents trams, i cada un dels trams era fet d'unes peces de terra-cuita que fabricaven especialment les bòviles segons la mida de cada xemeneia. Eren peces grosses, pesants i amb curvatura.

El problema que tenien algunes xemeneies era que la diferència de temperatura entre el vapor i l'aire fred de l'exterior provocava que les xemeneies s'esboquessin (s'obrissin de boca) i havien de ser reparades sense aturar el funcionament de les màquines. Aquesta era un professió perillosa perquè calia pujar per la xemeneia, sense protecció, fins a arranjar-la.

Bibliografia

BALLART, J, VILLANUEVA, J. (1984). Resum de la Història de Caldes de Montbui. Segona edició, corregida i augmentada. Ed. Ajuntament de Caldes de Montbui.

FERNÁNDEZ, Magda. (1996). Quaderns del Mnatec. Número Museu Nacional de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya Terrassa.

FULLANA, Miquel (1999). Diccionari de l'art i dels oficis de la construcció. Els treballs i els dies, núm. 11. Editorial Moll. Mallorca.

GENERALITAT DE CATALUNYA. (2008). Inventari del Patrimoni Cultural i Immobile de Catalunya. Caldes de Montbui (Vallès Oriental). Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. Direcció General del Patrimoni Cultural. Servei d'Arqueologia i Paleontologia. Barcelona, maig de 2008.

GIRALT SERRÀ, Francisco. (1900). Guia industrial.

HERNÁNDEZ, J. i MONLEÓN, A.-(2007). Visió històrica de Caldes de Montbui. pp 20-21. Ed. Ajuntament de Caldes de Montbui i Thermàlia.

Varis autors. (2001). Diccionari visual de la construcció.Generalitat de Catalunya. Departament de Política Territorial i Obres Públiques.

